СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ — OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIV. Ч. 158. Джерзі Сіті, Н. Дж., четвер, 9-го липня 1936. — VOL. XLIV. No. 158. Jersey City, N. J., Thursday, July 9, 1936. THREE CENTS

ПОМІЧ ДЛЯ 134,000 ФАРМЕРСЬКИХ РОДИН

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт затвердив плян, на основі якого мають зараз розпочати допомогову акцію, у формі робіт або безпосередних грошевих підмог, для 134,000 фармерських родин, які в наслідок посухи станули перед загрозою голоду. Завданням цього пляну є заопікуватися зганими фармерами до тої міри, щоби всі вони мали подостатком харчів, і щоби ні один з них не голодував. Плян предвиджує теж поміч для фармерської худоби. Кліматичне бюро знову не подає найменших надій на дощ, на протязі найближчих 36 годин. Спека у деяких місцевостях обернулася у пекло, а температура піднялась на 120 ступнів Фаренгайта. В тих самих околицях, в яких тепер шаліє ця страшна спека, шість місяців тому шаліли страшні морози, які доходили до 80 ступнів нижче зера. Президент Рузвелт задумує на другий місяць поїхати в посушні околиці й хоче сам приглянутися, чи ратункова акція відбувається пляново, і чи люди мають всього подостатком. Рузвелт подав теж до загального відома, що без огляду на посуху, нема страху, щоби на цей рік забракло в Америці збіжжя. Знавці обраховують, що цьогорічний збір принесе 600,000,000 бушлів пшениці. Залишилося з минулорічного збору 150,000. А річно зужиткове населення Злучених Держав 625,000,000 бушлів. Супроти цього предвиджують ще надвишку 125,000,000 бушлів.

БОРОТЬБА У НУТРІ ЮНІЙ.

ВАШИНҐТОН. — Боротьба в лоні робітничих юній не вгаває, а розпалюється далі. Президент Американської Федерації Праці, Вілієм Ґрін, гостро осудив поступовання Джана Луиса, предсідника юнії вуглекопів, який в останних часах взявся за орґанізування сталевих робітників. Ґрін є цього погляду, що робітники повинні орґанізуватися на засадах професій, себто щоби всі робітники творили свої юнії залежно від їх фаху. Зновуж Луис є погляду, що робітники повинні орґанізуватися на засаді промислу, себто щоб всі робітники з одної галузи промислу, без огляду на те, яку вони внутрі цього промислу виконують працю, орґанізувалися в одну юнію. Ґрін натаврував Луиса за те, що він взявся за орґанізування сталевих робітників проти згоди Американської Федерації Праці, й тепер „крім розколу, спантеличення і розгардіяшу в лавах орґанізованих робітників, не осягнув нічого корисного". Ця боротьба на довшу мету може зле відбитися не тільки на робітниках, але теж на цілій капіталістичній системі, яка для рівноваги теж потребує більшої сили орґанізованого робітництва.

ҐУБЕРНАТОР ЛАНДОН ЗА СУСПІЛЬНУ ОБЕЗПЕКУ.

ТОПІКА (Канзас). — Ґубернатор Канзасу Ландон, який теж є кандидатом з боку Републиканської Партії на президента, звернувся до стейтової леґіслятури з апелем, щоби вона ухвалила поправку до стейтової конституції, що предвиджувалаб далекойдучу повновласть для федерального уряду в примінениї суспільної обезпеки. Ландон говорив, що „кінець кінців суспільну обезпеку можна буде будувати на характері, на релігії, на пильності людей. Одначе тепер, проблема праці, що її викликала наша надзвичайно зіндустріялізована цивілізація вимагає від нас, щоби ми через наш уряд шукали суспільної забезпеки для тих осіб, які в наслідок старшого віку, чи інших несприятливих причин, не можуть собі давати ради".

ҐУБЕРНАТОР ГОФМАН ДАЛІ СТОЇТЬ ПРИ СВОЇМ.

ТРЕНТОН (Ню Джерзі). — Ґубернатор стейту Ню Джерзі Гаролд Гофман відмовився нюйорському стейтові видати Іліса Паркера, місцевого детектива, який мав бути замішаний у пірвання Венделя. Вендель мав зізнати, що його пірвали й мучили так довго, аж доки він не приняв на себе вини вбивства Ліндберґової дитини. В той спосіб справники, серед яких був теж вмішаний Іліс Паркер, а через нього і сам ґубернатор Гофман, хотіли врятувати Гавптмана від електричного крісла. Тепер справа опинилася в нюйорському суді. Гофман відмовився видати Паркера кажучи, що він „більше вірить Паркерови, який чесно і вірно служив як детектив на протязі 42 літ. ніж Венделеви, якого судили за злочинні справки й якого суспендували як адвоката.".

ВИРІВНЮЮТЬ ПЛОЩУ ПІД ВСЕСВІТНЮ ВИСТАВУ.

НЮ ЙОРК. — Комітет Всесвітньої Вистави, що має відбутися в 1939 році в Ню Йорку, взявся на добре до підготовки цеї вистави. В перший мірі він хоче вирівнати площу під виставу у Флошинґ Медов Парк, та на протязі тижня задумує перевезти з одного місця на друге яких 7,000,000 кубічних ярдів землі.

ПОЛЬСЬКА ВОЄННА ФЛЬОТА.

Польська воєнна фльота має побільшитися на три нові кораблі: контрторпедовці „Гром" і „Блискавиця" та закладач мін „Ґриф". Разом з ними польська воєнна фльота матиме 4 контрторпедовці, 3 підводні човни та коло десятка менших суден. Усі три нові судна побудовані в англійських доках.

ДОСТОЙНИКИ-ЗЛИДАРІ.

Міністер фінансів південно-американської републики Чіле, дон Ґуставо Рос, вибалакався недавно на балі в Лондоні про грошеву скруту свого президента та й свою. Платня президента републики Чіле виносить, як він казав, всього-навсього 1,500 шилінґів місячно (яких 1,200 злотих), платня міністра фінансів значно менша. Репрезентуватися якось треба, тож — сказав чілійський достойник — „живемо дуже скромно, можна сказати мізерно". Затеж у Чіле екзекутор мало відома фіґура...

ЗОЛОТО НА СИБІРІ.

З Іркутська повідомляють, що в одній копальні золота над рікою Леною знайшли дві великі брили золотої руди: одна ваги 3 кг., друга 2.21 кг.

ДЕҐЕНЕРАТИ.

Станиславівські жиди Кароль Собель і Нафтула Зайтель знасилували малолітню Ірину. Н. Собель якось викрутився, Нафтулу зловили аж в Радехові. Невдовзі стане перед судом.

СТРАШНИЙ І НЕЗВИЧАЙНИЙ ВИПАДОК.

У Лісниці, пов. Володимир Волинський, 14-літній Степан Карпюк упав з дерева й пробився на власний ніж. Це трапилося так, що він, зрізуючи ножем галузки з дерева коло 4 метри високої, похозянувся. Вже падаючи, зломив між гілками праву руку, в якій держав ніж. На землю упав так нещасливо, що на той ніж настромився. Згинув на місці.

ЦИГАНИ НАПАЛИ НА СЕЛО.

До села Мохнате, пов. Турка, приїхала ватага циганів, почала випасати коні на селянських нивах, а як господар Лесь Матковський упімнувся за своє, цигани його побили. За Матковським постояли селяни й почалася люта бійка з циганами, що боронилися за своїх возів. Впало кілька важко ранених з обох сторін. Бійку розборонила поліція. Ранених відвезли до лічниці.

ОЗВІРІЛА НАРЕЧЕНА.

Людвіка Мрочковська в Бориславі була заручена з вертачем Яремком, та рідня Яремка не хотіла йому дозволити на женитьбу. Через те між нареченими бували сварки. Підчас останньої сварки Мрочковська погрозила, що Яремки її попамятають. Невдовзі потім зникла 10-літня сестра Яремка, а кілька днів пізніше знайдено в річці її трупа. Слідство виявило, що Мрочковська втопила дитину, щоби пімститися на цілій родині. Мрочковську арештували.

АНҐЛІЯ ЗБРОЇТЬСЯ.

Домагаються з уряду великого грошевого додатку до буджету, потрібного на побільшення зброєння. Мотивується це непевністю европейської політичної ситуації.

ЧАСОПИС ДЛЯ ВТАЄМНИЧЕНИХ.

Виходить в Европі часопис у 30,000 примірників і мало який журналіст має нагоду читати його. Називається він „Поліційна Ґазета" і видає її англійська тайна поліція тільки для вжитку поліційних урядів на цілому світі. Перші її числа появилися ще в 1828 р.; виходила вона з перервами, нерівномірно. Щойно тепер перемінили цей журнал на щоденник. Є в ньому фотографії та точні описи всяких злочинців, яких шукає поліція. Імовірно найбільше читачів має цей часопис між злочинцями.

ІТАЛІЙЦІ ВЧАТЬСЯ ЛАТИНИ.

Іалійське міністерство освіти видало нову програму навчання латинської мови, з метою зробити цю досі мертву мову другою розговірною мовою італійців. „Знання латинської мови має бути основою культури та світогляду новітнього громадянина Італії" — сказано в обіжнику міністерства. Як відомо, історична доктрина італійського фашизму каже, що італійці — прямі нащадки старинних римлян і політична програма змагає до віднови римської імперії.

ВСЮДИ ЗЛОВЖИВАННЯ.

В заведенні взаїмних обезпечень у Станиславові викрито великі грошеві зловживання, яких допустився секретар дирекції Казимир Торковський. Справа виявилася, коли Торковського перенесли до Львова, а його місце заняв хто інший.

ЛЮДИНА, ЩО НЕ ІСНУЄ.

Англійська преса займається живо долею 22-літнього молодця, який приїхав до Лондону із своїми родичами, що стараються для нього право громадянства. Він уродився в Лондоні. Батько француз не записав його тоді, як він уродився ні в метриках англійських ні у французьких, коли вернувся до Франції. Тепер у Лондоні нема нікого з тих давніх їх знайомих, що могли би потвердити факт народин їх сина. Син не записаний ніде, отже формально він не існує як жива людина.

ЗМІНА ПОЛУ.

До уряду цивільного стану в Пекарах на Шлеську зголосилася 20-літня Павлина Слота і зажадала, щоб змінити їй в метриці імя, бо вона властиво мужчина і хоче називатися Павло Слота та відбути військову службу. Характеристичні мужеські ознаки ствердили у неї лікарі підчас її побуту у шпиталі. Якщо піддасться одному хірурґічному заходові, стане повним мужчиною. Цей випадок пригадує факт зміни полу у славної чеської спортсменки Зденки Ковбкової та подібний випадок в Анґлії.

ПРОТИПОЛЬСЬКИЙ ПАМЯТНИК.

Протипольський памятник мають відкрити в Києві. Це буде статуя „будьонівця", що рубає поляка шаблею. Проект зладили різьбарі Лисенко й Муравич. Памятник буде готовий у 1937 році.

САМОГУБСТВО ҐІМНАЗИСТКИ.

На сходах жіночої ґімназії в Мисловицях пробувала відобрати собі життя учениця V. кляси, 16-літня Доброміра Статкевич; родом із Катовиць. Вона стрілила собі в груди, ранячись тяжко. Причиною самогубства була лиха нота під кінець року. Її відставили в тяжкому стані до шпиталю.

ПОЛІЦАЙ ПОСТРІЛИВ ЗЛОДІЯ.

В Дмухавці, пов. Тернопіль, поліцай Щепанський здибав відомого злодія Бойка, озброєного в кріс. Бойко почав утікати, поліцай стрілив чотири рази і зранив його в ногу. Бойко таки втік.

ВТОПИЛОСЯ 40 ОСІБ.

Під Будапештом затонув пором, що віз коло 60 трамваєвих урядовців, що були на вечорі в ресторані на острові серед Дунаю. Катастрофа склалася наслідком перетяження порому. Коло 20 осіб уратовано.

ГОЛОС ІЗ НЕБА.

Нема місяця, щоб десь на велитенських просторах британської імперії не вибухли заворушення чи бунт тубільних племен. В таких випадках англійська влада завжди усмирювала їх чи то поліційними засобами на меншу скалю, чи то великою військовою акцією, в якій немалу ролю відограють літаки-бомбометі. Тимчасом англійська влада впала на щасливий концепт. На голови збунтованих племен не сипляться вже град бомб чи куль з машинових крісів — влада знайшла ліпший спосіб використування літаків. Як тільки до якоїсь військової станиці приходить вістка про бунт якогось племени, англійський старшина, що знає мову даного племени сідає на літак і засоблений у великий мегафон (голосник), підіймається високо в хмари над територію збунтованого племени. Летун вилітає чи то за хмари чи так високо, щоб його з землі не було видно, опускає на тонкім дроті мегафон над землю, потім зачинає говорити. Ґрімкий голос, що йде з „неба", робить несамовите враження на тубильців. Вони розбігаються по криївках.

ІЗ СІЛЬСЬКИХ ТРАГЕДІЙ.

Анну Гарматюк з Красносельця, повіт Збараж, засудили на рік вязниці за те, що вона з лімсти за ріжні кривди підпалила хату свого сусіда Панька Агреса. — Марію Єндрис з Варваринець, пов. Теребовля, засудили на два роки вязниці, також за підпал. Підпалила Маріяна Гладкевича за те, що звів її, оженився з іншою, а вона з дитиною тяжко бідувала. Судив суд присяглих у Тернополі.

В ҐАЛИЧИНІ КАРАЮТЬ АРЕШТОМ ЗА ВЖИВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

ЛЬВІВ. — Польська цензура перепустила таку новинку, подану в ч. 142. часопису „Новий Час": Дня 19-го червня 1936 р. станув перед поборовою комісією в Теребовлі ґімназійний абсольвент, Ярослав Бабій з Ґовилова Великого, повіт Теребовля. На питання майора, члена поборової комісії, де родився, відповів українською мовою „в Говилові великім". На це зареаґував майор, що такої місцевости нема і запитав, чи новобранець не вміє по польськи. На це Ярослав Бабій відповів, що вміє, однак має право говорити по українськи. Майор, як член поборової комісії, з місця укарав новобранця 10-дневним арештом і казав відпровадити його до військової тюрми. Батько новобранця звернувся до теребовельської старости письменно і дістав відповідь, що староство передає письмо до військової влади. Повищий факт викликав зрозуміле занепокоення серед українського теребовельського громадянства. Мовляв — горожанин йде сповняти свій горожанський обовязок, а тут карають його арештом за вживання рідної мови. Цей факт вимовно говорить про теперішні настрої до українців.

УСУВАЮТЬ ВОЄВОДІВ, АЛЕ ЗА ПЕРЕГОВОРИ — З РОБІТНИКАМИ.

СТАНИСЛАВІВ (Галичина). — Міністерство внутрішних справ перенесло в нечинний стан станиславівського воєводу Мечислава Старжинського. Всі ломили собі голову, чому це так нагло сталося. Виясняє це львівська „Хвиля". Вона подає, що в Стрию вибух страйк працівників залізничних варстатів. Воєвода Стажинський поїхав до Стрия, навязав контакт з робітниками і наклонював їх до праці. Премієр Складковський узнав цей поступок станиславівського воєводи невказаним, виходячи з такого заложення, що з державними працівниками не можна входити в ніякі переговори. І за те усунув воєводу зі служби.

ЗБЕЩЕЩЕННЯ КЛАДОВИЩА У. С. СТРІЛЬЦІВ.

БЕРЕЖАНИ (Галичина). — В Посухові, бережанського повіту, є кладовище, а в ньому похоронені старшини і стрільці Українських Січових Стрільців, що в 1916 р. згинули в боях на Лисоні. Власником цього кладовища є Товариство Охорони Воєнних Могил, вірніше його філія в Бережанах, якої старанням обведено кладовище муром і вибудовано гарну входову браму. Нічцю з 30-го на 31-го травня „хтось" бушував по кладовищі й знищив входову браму.

ПОВНО КОМУНІСТИЧНИХ ПРОЦЕСІВ.

ВАРШАВА (Польща). — З урядового звідомлення видно, що в цілій Польщі є повно процесів, звернених проти комуністів.

ФРАНКО ТЕРПІВ НУЖДУ І В ОСТАННІХ ХВИЛЯХ ЖИТТЯ.

КИЇВ. — У відділі рукописів бібліотеки Академії Наук УССР зберігається ще неопублікованих 6 листів і автографи 4 наукових і белетристичних творів Івана Франка. У листах є цінні відомости про наукові праці Франка, а в одні з них, з 1915 р., змальовує поет жахливі матеріяльні умовини, в яких він перебував підчас хвороби в останніх місяцях свого життя.

РОЗБУДОВУЮТЬ КИЇВ.

МОСКВА (Росія). — „Правда" описує, як виглядає теперішній Київ. Подає, що властивий центр міста й України перенесено на те місце, де перше знаходився Михайлівський монастир, як теж на Володимирову Гору. Тут є урядовий центр, бо знаходяться найважніші державні установи. Головною улицею буде Бульвар Шевченка. Місто розбудовується в цей спосіб, що Святошин і Дарниця, що були місцем для літників, злучується з Києвом. Дарниця стає промисловим центром.

ДАНЦІҐ ПІД КОМАНДОЮ НІМЕЧЧИНИ.

ДАНЦІҐ. — Наці́сти, що контролюють сенат, розпочали широко закроєну акцію, яка змагає до цього, щоб місто позбулося контролі з боку Ліґи Націй. Вже пороблено вступні кроки. А це: сконфісковано всі опозиційні часописи та завішено соціялістичний часопис на протяг трьох місяців. В цей спосіб здавлено опозицію, яка є за контролю Ліґи Націй, щоб не бути під контролею націстів. Нема ніякого сумніву щодо цього, що це Німеччина підпирає весь рух за освободження Данціґу зпід контролі Ліґи Націй. Таке звільнення вважають першим кроком до прилучення Данціґу до Німеччини. Польська преса в Варшаві це відчуває і тому відгрожується. Дораджує Німеччині держати руки здалека від Данціґу. Та це справи не вирішує, бо кожний бачить наглядно, що назріває новий конфлікт.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee.

Ente..d as d Class Mail Matter at the Post Office of Jeresy City, N. J. on Carch 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

A cepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016. 4-0807.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

В Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ПОГРЕБАЛИ. АЛЕ ЧИ ТІЛЬКИ ЕТІОПІЮ?

В Лізі Націй відогралася комедія, яка булаб драмою, якщоб на міжнароднім полі, серед тих, що вирішують великі справи, було правдиве почуття якогось встиду, якщоб серед них заважували якісь принципи справедливости, якщоб в них було почуття відповідальности за те, до чого зобовязує їх честь, чи хочби статут — Ліґи Націй. Та все те, про що тут згадуємо, себто ті всі гарні прикмети, яких бракує в поступках тих політичних голов, що рішають про судьби народів, не є ніякою новиною для тих, що визнаються на шляхах, якими ступає світова політика. І ось тому спосіб, в який вирішено справу Етіопії в Лізі Націй є тільки черговою комедією, відіграною державами великанами, що вживали цеї справи для власних користей, прикриваючи свої самолюбні інтереси гарними кличами про потребу оборони бідних, поневолених етіопців чи конечністю покарання тих, що зневажають цивілізацію, нарушуючи підписані ними закони. Велика Британія стала навіть чемпіонкою в тій обороні, заявляючи, що робить це в імені охорони — цивілізації.

Етіопський цісар станув перед Ліґою Націй і запитав її членів, яку він має дати від них відповідь свому народові, який покладав усю надію на Ліґу, а тепер домагається від Ліґи напятнування неправного загарбання Етіопії з боку Італії, члена Ліґи Націй. Етіопський цісар заявив далі, що історія людства точно запише те рішення, яке вийде в тій справі з боку збору представників культурних держав і народів. І те рішення запало. На ділі воно не повинно і не могло було випасти в користь Італії, якщоб дійсно заважували в світі чи там в Лізі Націй ті принципи етики і справедливости, які формально й згідно зі своїм статутом визнає Ліґа Націй, й які разом з нею визнають і тих кількадесять держав, що приступили до Ліґи. Та кожній переконується тепер наглядно, що такі принципи не заважують навіть і в Анґлії. А хто думатиме, що заважують, цей вийде на Лізі Націй, чи на інших подібних міжнародніх обєднаннях так, як вийшла Етіопія. Тому хай покине всю надію на поліпшення своєї долі й на своє визволення той нарід, хто хоче числити на Ліґу Націй, чи інші подібні міжнародні збіговища в такий спосіб, як на них числила Етіопія. Поведення Ліґи з Етіопією погребало всі надії поневолених, чи гнетених на поміч з боку Ліґи. Саме Ліґа дала тепер тим народам ясну і недвозначну відповідь: Не числіть на ніяку поміч Ліґи, на ніяку міжнародню етику чи справедливість, а довіряйте тільки своїй власній силі, а що самі собі виборете і вдержите, це вам і затвердить Ліґа Націй. Заважує сила і сила рішає. Тому і порадили Етіопії: визволюй себе сама, а як визволиш себе, ми тебе визнаємо знову незалежною державою.

„СОВЄТСЬКА НАЦІЯ"

Свого часу Михайло Драгоманів у працях „Історична Польща і великоруська демократія" та „Великоруський Інтернаціонал" добре скритикував російських революціонерів, що під маскою космополітизму ховали свої погляди московських націоналістів, ворогів відродження й поступу неросійських народів під царською владою. Погляд Драгоманова на цю справу був такий, що неросійські народи царської держави тільки тоді моглиб відмовитися від боротьби за відірвання своїх земель від Росії, колиб їм була забезпечена повна національно-політична і господарська вільність у федеративнім звязку з демократичною Росією. Це стоїть на першій сторінці „Історичної Польщі". Не мав ілюзій Драгоманів щодо російських демократів і революціонерів, а тому ціле своє життя за кордоном, в еміґрації, проповідував потребу власних українських політичних орґанізацій.

Та не сподівався Драгоманів, що настане час, коли до влади в Росії прийде революційна партія, яка поневолить знов народи бувшої царської Росії під гаслом федерації і навіть самостійности („самоозначення аж до відокремлення"). А воно так сталося. Російський большевизм під проводом Леніна умів одурити маси народів бувшої Росії, обіцяючи їм найширшу свободу і право на повну державну незалежність. Це історичний факт, що в роках 1918—1920, коли проти большевицької російської влади йшли білі російські ґенерали під гаслами „єдиної неділимої Росії", то московські комуністи проголошували, що бються за права народів. 7. листопада 1921 р. в московській „Правді" Сталін писав про ролю національно-визвольних рухів в російській революції:

„Російські робітники не моглиб перемогти Колчака, Денікіна, Вранґеля без такого співчуття і довіря до себе з боку поневолених мас окраїн, заселених переважно неросійськими народами, а вони мусіли ненавидіти Колчака, Денікіна, Вранґеля за їх імперіялістичну і русифікаторську політику".

Та московські комуністи зовсім не думали виконувати свої обіцянки, дані народам, поневоленим царською Росією. Вони знехтували федерацію і завели найтугіший централізм. Але й на цім не перестали. Також у мовно-культурній справі большевики пішли слідами своїх попередників — московських царів і намагаються всяким способом стерти національні ріжниці між народами совєтської держави. Хоч це робиться під прапором „інтернаціоналізму" і під Леніновим гаслом „злиття націй", але Москва примушує всі народи СССР „зливатися" не з анґлійською, французькою чи іншою нацією і мовою, а тільки з **російською.** Тому, наприклад, у большевицькій російській пресі пишеться про охорону чистоти російської мови, але українцям, грузинам і іншим дається наказ — приймати, як „інтернаціональні", суто московські слова або слова з мов ґерманських, романських та анґльо-саксонських, перекручених на московський лад. Огида бере, читати „українську" совєтську пресу. Там знайдете такі „інтернаціональні" слова, як „ребята" (замісць „хлопці"), „парикмахер" (замісць „голяр"), „злодей" (замісць „злочинець") і таке інше.

Але це ще далеко не все в „мовній політиці" большевицької партії. Російські комуністи прямують до того, щоб знищити між неросійськими народами **національну свідомість,** а замісць того підсувають совєтський державний патріотизм. Носієм цього патріотизму є російський нарід, його мову і культуру вважають за зразково-совєтську.

Щоб уявити собі, як робиться вона „совєтська нація", треба прочитати список періодичних видань СССР за 1936 рік, виданий у Москві. Це жахний документ! "PERIODICA SSSR 1936" показує, що в совєтській державі видається російською мовою 683 часописи, українською — 46, татарською — 21, грузинською — 21, вірменською — 19, білоруською — 17, німецькою - - 17, жидівською 15, тюркською — 12, узбецькою — 9, башкирською — 8, анґлійською 7, латинською, таджикською і казакською — по 6, польською — 5, молдавською — 4, кирґізькою — 3, болгарською — 2, курдською — 1 і т. п. Є ще часописи у французькій мові, очевидно призначені для пропаґанди та інформації за кордоном.

Що говорять ці числа? З наведеного ясно, що „здобутки революції" широко використовує російська мова, коштом неросійських народів. Коли Росіяни мають 683 часописи, то справедливість вимагає, щоб українці в СССР мали щонайменше 300 часописів. Також інші народи в СССР покривджено, а з того користується російська культура.

Це ще видніше, коли поглянемо на характер тих часописів, що виходять в ССР. Російською мовою друкуються, окрім політичних часописів, видання **наукові,** правда під невинними „совєтськими" назвами: „Советская Этнография", „Сов. Фармация", „Советский Музей", „Советская хирургия", „Сов. театр", „Сов. кино", навіть „Совєтське птахівництво". Мовами націоналів видається переважно совєтська політична „халтура". Але й тут з ними конкурує російська мова. Ось, приміром, на совєтській Україні російською мовою видають великі щоденники: „Всеукраїнський пролетарий" (Київ), „Социалистический Донбас" „Кировская Правда" (Єлисавет), „Харковский рабочий".

Скажуть, що це для російської меншини. Але чому нічого не друкується українською мовою на Кубані, в Казакстані, на Курщині і на Далекім Сході, де украніці складають більшість? Річ зрозуміла: „своя рука — владика". Москва творить „совєтську націю", а єдина правильна „совєтська мова" є російська...

Д. М.

ПОГРОМ ЖИДІВ У МИНСЬКУ МАЗОВЕЦЬКІМ

(Оригінальний допис до „Свободи" з Варшави).

Я є представником одної більшої торговельної фірми у Варшаві та приїхав дня 1. червня б. р. рано у справах торговельних до Минська Мазовецького. Був це справді Зелений понеділок, але я мав власне дещо до полагодження з місцевими купцями жидами, до котрих, як відомо і в християнське свято можна другими дверми дістатися. Стояв я перед хатою одного такого купця. Нараз почув я два стріли, один по другім, а по хвилевій перерві іще і третій.

Втім надбігає якась міщанка і кричить: „Чи слишал пан цо сєн стало? Жидзі забілі на скверку вахмістша од уланув!" Я — як стояв — побіг на згадане місце.

Цей скверик задеревлений, з квітниками, стежками і лавочками до сидження, обведений наоколо дротяною сіткою Сам він занимає майже цілу площу ім. Камінського, а навколо нього є з одної сторони мешкальні доми і склепи, а з другої сторони (противної від улиці Варшавської) стоїть поверховий будинок староства і уряду скарбового. Сам цей скверок, — простором — не великий, — лежить майже в самій середині міста, при головній артерії комунікаційній, яку становить улиця Варшавська, котра є продовженням головної шоси, що веде з Варшави через Мінськ до Сєдлец, а відтак до Берестя над Бугом і дальше.

Вибігши з городця, з котрого через дерева видно навіть часть цього скверу, бачив я відразу, що люди біґли зі всіх сторін до середини скверу. Побіг і я за ними.

На східній частині скверку зробився відразу натовп людей. Протиснувся і я до середини і побачив на стежці, коло головного кльомбу, лежачого вахмайстра 7-го полку уланів, стаціонованого в Мінську, в мундурі, а шапка лежала окремо на землі. Мундур на грудях був розірваний, сорочка також відхилена, а на грудях були 2 чи 3 ранки від кулі, що не дуже вже кровавились. Лице, вже трохи почорніле, очі розплющені. Знаків життя уже не було. При трупі — поліцай, а відтак і вахмайстер військової жандармерії, здержували людей щоби не пхалися. Старалися робити порядок, а нарід товпився чимраз більше, бо було це при святі. Багато народу ішло до костела, або верталося з нього, а вістка пішла лискавкою по цілім місті. При небіщику був його рідний брат, цивільний. Казали, що якийсь інжинір з Варшави, котрий приїхав був до брата на свята. Цей попав був просто в якийсь шал з розпуки. Скинув маринарку, кидав нею по землі й відгрожувався комусь, кричав, кидався, щось викрикував з цілої сили, що годі було зрозуміти. Не годні були його успокоїти, але позволили йому кричати, що хотів. Ніхто його не випроваджував. Настрій серед згромадженого народу, міщан, інтеліґенції і селян, був дуже напружений і горячковий. Усі голосно коментували перебіг випадку. Одні оповідали другим, що надійшли пізніше, не щадячи проклонів і погроз в сторону жидів, з котрих походив справник вбивства. Тут і довідався я, як це сталося.

Вах. Буяк ішов зі своїм братом, що був у нього в гостині, через скверок — в напрямі до костела на вечірне богослуження. В скверку було багато народу. Сиділи по лавках, проходжувалися, переходили. В хвилі, коли Буяк з братом переходили попри одну лавку, заняту через кількох мужчин, на котрих не звернули уваги, піднісся один з них, підбіг за переходячими і віддав два стріли в плечі Буяка, а коли цей упав на землю, стрілив іще третій раз до лежачого в груди. Усі стріли були смертельні і хотяй люди кинулися негайно на ратунок, ратунку не було, він зараз сконав. Як оповідав один з очевидців, що один з перших кинувся за вбивником, цей по довершенню вбивства, відкинув револьвер і хотів утікати, але його зараз цивільні зловили і при помочі поліцая, який зявився, відставили до арешту на постерунок. Булиб з ним розправилися на місці відразу і злінчували, бо хотіли його застрілити з того самого револьвера, яким вбив він Буяка, але в револьвері не було більше набоїв. Тому тільки змасакрували його по дорозі в такий спосіб, що не оставили йому ні одного цілого зуба. Поліція не дала далі знущатися і вбивника замкнули.

Щодо причини вбивства, то нічого певного дотепер ще не знати. Виявить це може слідство. Кажуть, що на поліції мав убивник, жид Хаскєлевич з Калушина, місточка в тім самім повіті, зізнати, що це був його особистий порахунок з убитим, котрий, підчас його (Хаскєлевича) військової служби при тім самім полку уланів в Мінську, перед 8 чи 10 роками, мав йому як його старшина докучати, чи навіть спричинити якусь хоробу, котра відбивається на нім досі й не дає йому працювати. За це він на нім отсе пімстився.

Влада й опінія загальна, задивляється на цей випадок інакше. Бачать тут **змову комуністичну** і продуману провокацію. Тому арештовано здогадних його помічників, з котрими сидів в скверку на лавці й очікував Будяка, теж жидів з Калушина. Це старе місточко, має коло 10,000 мешканців, майже цілком жидівське, бо жидів там щось поверх 86%. Говорять, що перед вбиством який жид був у Буяка вдома і допитувався про нього, а коли його жінка сказала, що його нема вдома, довідувався де і коли пішов.

Жидів від хвилі вбивства не було ніде видно. Поховалися по домах. До розрухів прийшло незараз. Тіло лежало на місці ще якийсь час. Ждали на комісію, навіть не накрили тіла. Тільки людей, яких збиралося щораз більше усунула поліція зовсім зі скверку, фіртки позамикали, і поставили постерунки з уланів з крісами і наставленими баґнетами. Нікого до середини не впускали. В середині зістали тільки особи урядові, брат небіщика, який дальше шалів, аж його випровадили, вкінці жінка вбитого і найближча його родина. Тоді вже і тіло накрили простиралом. За яких 2 години забрали тіло до кістниці місцевого шпиталя цивільного, при чім я уже не був.

Кінець буде).

Іван Лемківський.

ЗА ВОРОЖИМ ФРОНТОМ

(Зі споминів розвідчика УГА)

(2)

Другого розвідчика мені привели селяни на другий день. Він збожеволів від мук. Він мав шаблею обрізані пальці на обох руках, розбитий ніс, вибите око. Селяни мені оповідали, що большевики вважали цього розвідчика за перебраного старшину Галицької Армії і мучили, бо хотіли вимусити зізнання. Як побачили, що він збожеволів, то пустили його. Він несамовито що хвилі викрикував: „Мамо, мамо, не дай мене!" Цей крик іще довго потому всюди причувався мені, хоч на війні від 1914 року бачив я неодно. Закаження крови коло носа докінчило муки того розвідчика. По смерти його показалося, що це була дівчина 18—19 літ. Хто вона була і звідки, я так і не довідався. Не знав цього і старшина бриґади, котрий мені цього розвідчика приділив.

Третього розвідчика мені також принесли селяни. Коли большевики почули Михайлів скоростріл на кладовищі, вони думали, що в селі є наша піхота. Сіли на коней і втекли зі села. Третього розвідчика звязали і примусили бігти з ними разом з кінними, за селом його привязали до колоди та кинули до ріки, де він згинув.

Осьтак з моїх людей не лишилася навіть четвертина. Мене огорнув жах — чи донесу я цю інструкцію до Начальної Команди? Я вирішив ніде не задержуватися, а в день і в ночі пробиратися до своїх. Нас було вже так мало, що ми всі помістилися на одній бричці.

Ми вирушили в дорогу. Гуркіт гарматнього вогню вказував на це, що фронт недалеко. Треба було повертати в бік, обходити місце бою. Три сильні коні тягнули бричку легко і скоро. Один кінний розвідчик їхав все який кільометер перед нами. Так ми дібралися близько місця бою коло Козятина. Ми заїхали на ніч в ліс і сховалися в лісничівці, де заснули кріпким сном, бо від перемучення ледви держалися на ногах. Лісничівка була порожна, живої душі ми в ній не знайшли.

Вночі будить мене Михайло.

Слухаємо і чуємо, як чужі коні в долинці ржуть на дорозі, чути гуркіт возів і крик поганячів. Прийшлося знову всіх збудити і з крісом в руці чекати, що буде. Михайло пішов поглянути, хто їде. За короткий час чую веселий крик Михайла: „Пане хорунжий! Виходіть, це наші"... Що за чудо? Ми всі зірвалися не вірячи, що це можливе.

Вже світало. Я вибіг з хати просто на Михайла. Дивлюся, а два наші гарматчики наставили на мене кріси з криком „Руки вверх!"

Я стрепенувся і в першій хвилині вже хотів випалити з бровнінґа. Одначе в другій хвилині майнула мені в гогові думка. „Таж я в мундурі большевицького комісара!" Я розсміявся.

Збентежені гарматчики не знали, що мають робити. Бачу, що один з них старший десятник і кажу „Я — галицький розвідчий старшина", та розказую коротко, чому у мене на шапці большевицька звізда. Згодом я зняв її і причіпив нашого тризуба.

Ми коротко розговорилися та поспішили до нашої галицької батерії, яка таборила в долинці. Там я довідався від четаря, команданта батерії, що наша бриґада вночі пішла скорим темпом за большевиками, та певно вже є тепер яких 8 до 10 кільометрів напереді. Батерія поїде також вперед, як лише накормлять коні.

Таким чином я несподівано щасливо опинився на території галицької армії.

Михайло тимчасом запраг коні та підїхав до батерії. Я розпрощався з батерією і ми рушили просто до Козятина, де я ві стації зголосив телеґрафічно мій поворот до Начальної Команди. Ще в часі голошення чую, що слухавку на другім кінці дроту в Винниці вже мае полковник Шаманек. Його перше слово було: „Є?" — Я відповів „Є!"

Приказ: закликати до телєфону старшину з якогось найближчого нашого штабу. За пять хвилин цей уже був при телєфоні й одержав приказ — перебрати всі привезені мною папери, а окремий старшина має зараз же привезти ці папери до Винниці до Начальної Команди.

До мене звернувся полковник Шаманек знову: „А ти, хорунжий, заслужив собі золотий шнурок четаря. Тепер заладуй бричку з кіньми і зі своїми розвідчиками до ваґону. Команда стації дасть тобі цей ваґон і окрему льокомотиву, та зараз на мій приказ їдь до Хвастова. Дістаєш нове завдання при наступі нашого III-го корпусу на Київ. Але уважай, щоб тобі і це вдалося". Ще кілька теплих слів і полк. Шаманек відійшов від телєфону. Я вийшов зі стації і зайшов до старшинської харчівні при якійсь бриґаді. Ще не вспів зісти, як зявився Михайло та зголосив мені, що всі і все вже є в ваґоні, льокомотива під парою, все готове до відїзду.

Я сів до товарового ваґону, розтягнувся на соломі. Льокомотива з ваґоном рушила на Хвастів. Я кріпко заснув під стукіт коліс. Їхав на стрічу новим пригодам.

„Вдасться, чи не вдасться?" нова ще важніша, отже мусить вдатися.

Доїхав до Хвастова, де зараз після мого приїзду ввійшов до мого ваґону старшина зі стаційної команди з довгою телеґрамою про нове завдання.

Я виладував бричку з кіньми, одержав нових розвідчиків, сів і рушив в похід III-го корпусу, з новим завданням, знову за большевицький фронт.

(Кінець).

Наші діти.

— Тату, — каже малий Івась, — чи ти зрадієш, коли заощаджу тобі 5 долярів?

— Певно, що так! Але чому ти питаєш про це?

— Бо я вже заощадив. Ти обіцяв мені 5 долярів, коли дістану добре свідоцтво. Але я лаю цілком зле...

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

„ҐАЗЕТИ ДЛЯ ДУРАКІВ“.

На зборах товариства щоденних ґазет стейту Ню Йорку, що відбувалися оноді в місті Біґгемтоні, один з редакторів взявся говорити на цікаву, а трудну тему: Ґазети, а здорове думання.

Підчас своєї промови цей редактор закидав іншим редакторам, що вони занадто багато промовляють до глупоти своїх читачів, а замало дбають за те, щоби читачі навчилися здорово думати.

Коли це говорить один з редакторів, то видно, що американське ґазетярство починає думати про основні питання професії.

ЯК ЦЕ РОБЛЯТЬ ҐАЗЕТИ ДЛЯ ДУРАКІВ?

Та відомо, що всякий може собі загально сказати, що якісь там ґазети не дбають за розвій здорового думання серед читачів та що вони занадто промовляють до глупоти своїх читачів. Ці слова можуть не мати найменшого значіння.

Можливе навіть таке, що ці слова були сказані не на те, щоби поправити якесь лихо в ґазетярстві, але на те, щоби похвалитися. Мовляв, ви, панове, всі підлабузнюєтеся до дурнів. Ви всі, панове, не вчите читачів здорового думання. Чому ви, панове, за це не візьметеся? Не бачите мене? Адже я це здавна роблю! Чому не йдете за моїм приміром.

Навіть хочби в словах редактора не було такої самохвальби, його слова не мають практичного значіння так довго, поки загальні уваги, в них висказані, не будуть переведені на конкретні ситуації або вчинки. Поки він не скаже конкретно, що саме він уважає промовлюванням до глупоти читачів.

ДУМКА И ДУМАННЯ.

З телеграфічних донесень промови цього редактора видно наперед, що він не говорив, що ґазети не вчать здорової думки, а здорового думання.

В цьому одному є важна заввага, бо вчити здорової думки, а здорового думання це дві зовсім інші річи.

При першім говориться людині вислід, до якого вона повинна дійте.

Кажеться людині: „Ось це є правдива відповідь на це питання! Як не дійдеш до цього висліду, то ти зле думаєш!“ При другім не ставиться остаточного висліду, а тільки подається матеріял до думання, лишаючи вже людині волю дійти до висновку, який вона вважає за розумний.

Що важніше?

НЕПОМИЛЬНІСТЬ І ЗДОРОВЕ ДУМАННЯ.

При першім способі людина вже знає висновок, до якого вона має дійти. Зі становища вчителя вона не помилиться щодо висновку, бо вона до нього дійде без огляду на те, якою дорогою вона піде: дорогою здорового думання, чи фальшивого. Дорога, якою вона буде ходити, може бути фальшива, або правдива, але висновок усе буде добрий.

При другому способі думання людина може помилитися, вона може не дійти до доброго висновку, але вона буде старатися найти розумний висновок. Вона може помилятися щодо висновку й тоді пробувати дмати ще раз, пробуючи цим разом оминати відомих похибок.

Редактор, що промовляв у Бинґгемтоні, закидав американським ґазетам, що вони занадто часто дають людям відповідь на питання, яке перед ними ставить життя, та кажуть, що вони мають дійти до цеї відповіди. Він, видно, був за те, щоби ґазети не казали своїм читачам, до якого висліду вони мусять дійти, але подавали їм засоби здорового думання. Відомо, що є головним засобом здорового думання: повнота всіх важних фактів, причетних для даної справи.

Котрі ґазети кращі? Чи ті, що подають уже висновок, до якого читач має прийти, чи ті, що подають ці факти, причетні до даної справи, лишаючи читачеві вже волю дійти до висновку, який йому його розум подиктує?

ДУМАННЯ И ПАРТІЙНІСТЬ.

Цей редактор говорив далі, що американське ґазетярство на загал показує розвій в одному напрямі. Себто з способу писання ґазет давніше й з способу питання тепер видно, що ґазети змінили свій погляд на ціль ґазети.

Давніше, говорив він, ґазета старалися бути тісно партійними: В політичних справах вони давали читачам такі відповіди, які давали партії. Одна ґазета говорила своїм читачам, що правдива відповідь на дане політичне питання подана в програмі Републиканської Партії, а друга ґазета казала, що правдива відповідь на питання є в програмі Демократичної Партії, а ще інша, що в програмі Соціялістичної Партії, чи Прогресивної Партії, чи якої там іншої. Кожда вважала відповідь своєї партії за одиноко правдиву. Якими дорогами людина дійшла до того похвального висліду, для ґазети не було важне. Вислід рахувався, а не процес думання.

„Нині“, — каже редактор, „вже минули часи партійних органів, бо накладці, редактори й читачі вже пізнали, що завдання ґазети лежить у поширюванню здорового думання, а не в партійній думці в політичних справах“.

Бесідник уважав цей рух за здоровий, цей розвій за поступ. Чи має він рацію, чи може він помиляється?

ЯК РЕДАКТОРИ ХОДЯТЬ ЗА ДУРАКАМИ?

З дальших слів редактора видно було, що полишення читачам свободи думання має свої небезпеки. Деякі редактори думають, що як ґазета має лишити читачам свободу думати собі про кожду політичну справу, що їм тільки подобається, то редактор має тільки за тим дивитися, щоб в даний мент люди думають і зараз собі йти за цею думкою.

З слів бесідника виходить, що редактор не має ходити слідом за читачами, та змінятти свої погляди відповідно до того, як читачі їх зміняють. Як читачі видимо приходять до фальшивих висновків, ґазета має показати їм факти, котрі їм можуть показати, що вони помиляються.

Ходження за популярними в масах думками він називає одною американською фразою, яку по українськи можна би хіба перекласти скоботанням дураків у пяти.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЩО ПИШУТЬ З РІДНОГО КРАЮ.

І.

Гром. Т. Тлумацький з Ірвінґтон, Н. Дж., одержав із села Смиківці, пов. Тернопіль листа, в якім попри особисті справи описує теж ось таку подію:

„В нас у селі було маленьке повстання. Хотіли поляки в нас розкопати стрілецьку могилу, де є похований український січовий стрілець. Як тільки прийшла поліція зі „стшельцами“ та почали розкопувати могилу, наші хлопці і дівчата кинулись до дзвиниці і почали дзвонити на тривогу. Почали збігатися зі всіх сторін люди на цвинтар та закрили собою могилу і не дали її розкопати, а поліцаїв і „стшельців“ вигнали. Хоч поліція мала зброю, то нас було багато і вона не могла нічого зробити. Відійшла з нічим і було тихо три дні. Люди цілий час робили варту над могилою і пильнували її. По трьох днях прийшла знов поліція й арештувала пять хлопців і одну дівчину. Тримали їх тиждень в арешті і випустили, але ще буде судова розправа“.

II.

Гром. Шумейко з Нюарку, Н. Дж., одержав з села Бірки Великі, повіт Тернопіль, листа, в якім читаємо між іншим ось що:

„У нас ставлять польську школу коло польського склепу, а також відновляють міст на ріці. Бо відколи закінчилася війна, то ще цілого моста не було. Щойно тепер його відновляють. Всі мусять робити шарварки кіньми і руками. Є такі люди, що мають по сорок днів шарварку. Найдеться свого хліба і їм робити, бо їм треба сімкласової школи. Зараз коло школи бють криницю. Вчора коло тої криниці був Микола Д. При роботі увірвалося якесь-там двацять пять-кілеве залізо і впало йому на голову. Але відразу на смерть його не вбило. Його завезли до шпиталю і там він мучиться. Тай так у нас мучать людей. Вигін і ходачківську руду продали, а проте всі роблять за шарварок. Хто їх знає де вони те все дівають?“

У листах є теж багато інших новин, особистого харатеру. З них виходить, що наш нарід дуже бідує.

МАРІЯ МУРАШКО,

членкиця Запомогового Товариства Дністер, відділу 361 У. Н. Союзу в Ню Йорку, дочка Миколи Мурашка, головного предсідника У. Н. С., і пані Розалії Мурашко, одержала вчительський диплом з Hunter College у Ню Йорку.

Панна Мурашко є теж членкицею і заступницею предсідника Українського Університетського Товариства в Ню Йорку, якого члени є добре відомі між українською молоддю з їх культурної української праці й дописей до „Юкрейніян Віклі“ та своїх власних видань.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ.

І. М., Милнесвил, Па. — Використайте тепер цю подію для аґітації за Союзом.

Скрентонський. — Нащо відповідати? Таж самі признаєте, що людина побиває себе своїми власними арґументами.

Хто диктує.

— Я чув, що ваш шеф оженився зі своєю машиніскою.

— Так, зробив велику дурницю.

— Чому?

— Бо дотепер він диктував, а тепер вона йому диктує.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО ПОТЕРПІЛИМ ВІД ПОВЕНИ.

Ню Йорк, Н. Й. Центральний Комітет укр. нац. організацій пересвав до Обєднання $71.90 на потерпілих від повени. Тут жертву зложили: Тов. Дністер, від. 361 У. Н. Союзу з каси $25, а члени $25.15; Тов. Запорозька Січ, від. 117 У. Н. Союзу, з каси $10, а члени $10; Н. Луцер $1, Н. Куліковський 50 ц., всі три члени тов. Теребовельська Поміч.

Н. Шуст,
касієр Центр. Ком.

ВЕЛИКИЙ ПРОЦЕС ОУН У ЛЬВОВІ

(Подано за львівським часописом „Діло“).

Події в Угнівщині не викликала ОУН.

На питання обор. **д-ра Шухевича**, чи знає, що ОУН видала комунікат того змісту, що події в Угнові не є звязані з організацією, свідок відповів: ні! На питання підс. Бандери, чи свідок стрічався колинебудь з комунікатами організації, свідок відповів, що не виключає. Тут підс. Бандера вияснив, що організація розіслала окремий комунікат до всіх редакцій, що події в Угнівщині не були звязані з ОУН і що в цій справі ведеться слідство.

Св. Ян Панек, поліційний аґент, зізнавав лише кілька хвилин і подав, що підс. Спольський їздив до Кракова по нелеґальну літературу.

М. Лебедь як свідок заявив, що не належить до ОУН.

По півгодинній перерві на салю ввело двох поліцаїв засудженого у варшавському процесі на досмертну вязницю Миколу Лебедя. Засуджений в арештантському одінні, з острченою головою, раз-у-раз споглядав до публики і схиленням голови та усмішкою витався з підсудними. Колиж поліція ввела на салю підсудних, М. Лебедь поклонився та веселою усмішкою привитався з підс. Зарицькою, Свенціцькою та іншими підсудними. Кожний з засуджених скупчив увагу, щоб почути зізнання цього свідка. На питання предсідника М. Лебедь відповів, що має 26 літ, а приналежність його... Предсідник звернув йому увагу, щоб не вживав цих слів, бо його каже усунути зі салі. На питання предсідника М. Лебедь відповів, що в ОУН не працював, не мав нічого спільного з Юнацтвом і не знає, хто працював в Юнацтві. Тому предсідник звільнив цього свідка. (Тут є біле місце в „Ділі“. Видно, що цензура щось посчеркувала. — **Ред.**).

Свідки про психічну недугу підсудного Сенькова.

Опісля **св. Софія Сеньків**, мати підсудного Р. Сенькова зізнала, що її син недужав на якусь психічну недугу вже в 1928 р. Підс. Сеньків втікав часто з хати, блукав по парку і по місті і тому за ним ходила часто сама, щоб привести його до дому. Бували теж випадки, що його приводили до дому чужі люди. Мати далі оповідала, що її син Роман заробляв місячно коло 150 зл., які віддавав свідкові. Додала, що її муж дістає ледви 126 зл. емеритури і родина з 5 осіб не могла би вижити з цієї скромної суми, якби підс. Р. Сеньків не давав на прожиток. Підс. Сеньків був дуже слухняний. Підс. Миґаль приходив до хати свідка. З черги низку питань до свідка поставив **обор. д-р Е. Давидяк**. Свідок подала, що перед утечею з хати її син був дуже неспокійний, робив авантури. По повороті до дому відповідав, що не знає, де блукав. У 1928 р. лікар нервових недуг заявив, що її син недужає на нервовий розстрій.

Св. Марія Шмиркова, полька, сусідка, потвердила зізнання матері підс. Р. Сенькова у справі недуги та поведінки підчас цієї недуги. Раз стрінула підс. Р. Сенькова при вул. Стрийській, де він блукав. Коли свідок спитала його, що він там робить, підс. Сеньків тоді розплакався. По вияснення свідка на питання прокуратора і на питання обор. д-ра Давидяка, цей оборонець мотивував свій внесок, щоб трибунал переслухав лікаря нервових недуг Райна, який 17. квітня 1928 р. ствердив, що підс. Сеньків недужає тяжко на психічну недугу. Знову у травні ц. р. цей лікар зізнав перед слідчим суддею, що свідоцтво з квітня 1928 р. видав лише на прохання сестри підсудного Ір. Сеньківної. Тепер не може нічого про цю недугу зізнати, бо не має вже своїх записок. Тому оборонець поставив несок, щоб трибунал не відчитував його зізнань, але щоб переслухав його тут на розправі. Одначе трибунал прихилився до спротиву прокуратора і по нараді рішив таки відчитати зізнання цього лікаря.

„Ксавери Брудас“ — це підс. Підгайний. — Лемик потвердив зізнання підс. Підгайного і Бандери.

З черги на салю ввело двох поліцаїв **М. Лемика**, засудженого за атентат у большевицькому консуляті у Львові в жовтні 1933 р. на 15 років вязниці. На питання предсідника, хто дав йому револьвер, щоб убити большевицького консуля, Лемик хоче оповідати від початку про свою приналежність до Юнацтва. Одначе предсідник йому перебив, кажучи, що це до справи не належить. Свідок відповів, що револьвер дав йому „Ксавери Брудас“. На дальше питання предсідника, чи ним був підс. Р. Шухевич, свідок сконфронтований з цим підсудним рішуче заперечив, щоб саме він давав револьвер. Далі на питання, чи цим Ксавером Брудасом був саме підс. Підгайний, свідок спершу заперечив, опісля потвердив, коли довідався, що підс. Підгайний сам признався уже до цього. Свідок вияснив, що пізнав підс. Підгайного з фотографії ще у слідстві, але не хотів цього годі сказати. Тепер після признання інж. Підгайного, свідок звільнений від мовчанки. На питання прокуратора: Якби ми сказали, що підс. Р. Шухевич признався, чи ви були би сказали: **так!** — Лемик заперечив рушуче і відповів: — **ні!**

Стрічі Лемика перед атентатом.

З черги низку питань до свідка поставив підс. Підгайний та Бандера. Свідок признав, що ще раз, що стрічався з підс. Підгайним, дістав від нього револьвер, просив його перед атентатом, щоб віддав невеличкий довг ґімназійному товаришеві, щоб вислав старі мешти до батьків і т. д. Признав теж, що дістав від підс. Підгайного перед самим атентатом леґітимацію і гроші на заплату нічліґу в Н. Гостиниці. Тут обор. д-р О. Павенцький поставив свідкові питання, чому він у слідстві не признав, що підс. Підгайний був саме цим Ксаверим Брудасом. Свідок вияснив ще раз, що тоді був обовязаний мовчати. На питання Бандери Лемик признався, що стрічався з підсудним на Янівській горі і дістав від нього вказівки, щоб по вбивстві большевицького консуля не втікав, але віддався в руки поліції і щоб на судовій розправі вияснив мотиви політичного атентату. Додав, що причиною цього атентату є послідовне винищування московськими большевиками українського народу масовими розстрілами і голодом. На дальше питання Бандери, чи дир. І. Бабій намовляв свідка, щоб став поліційним аґентом, свідок заперечив кажучи, що такий випадок був з його товаришем Безхлібником. На питання прокуратора, хто його сконтактував з підс. Бандерою на Янівській горі, свідок, відмовився дати відповідь. (Знову цензура тут щось скреслила. — **Ред.**).

(Далі буде).

ПРОФАНАЦІЯ ПАМЯТИ ІВ. ФРАНКА

(„Діло" про жалюгідні інциденти на Франковому Святі в Нагуевичах).

З приводу 20-ліття смерти Івана Франка управа дрогобицької Української Соціял. Демократичної Партії (У.С.Д.П.) уладила в дні 31. травня ц. р. Франкове Свято в Нагуевичах. Про те свято було повідомлене й запрошене на нього все українське громадянство і безумовно організатори мали найкращу волю. Однак з тим святом скоїлось щось таке, як недавно зі зїздом „діячів культури" у Львові: з нагоди рішили скористати комуністи й уладили черговий бешкет. На свято прибули гурмою „радянофіли" й відомі у повіті горлачі, між ними понад сотка жидів і поляків, як представники лівих жидівських і польських організацій.

На площі під голим небом естрада. На її фронтовій стіні видніє портрет Івана Франка. По обох сторонах портрету прикріплені червоні прапори. Над портретом — сплетений з чатиння тризуб, якого шпилі закітчані жовто-блакитними китицями.

На естраду входить делегація Польської Партії Соціялістичної (П.П.С.) зі своїм червоним прапором, її провідник розвиває прапор і закриває ним тризуб. Видніють ще тільки жовто-блакитні квіти на тризубових шпилях. Падуть оклики: "Скинути жовто-блакитні краски!". На тризуб кидаються кілька людей, що здирають жовто-блакитні китиці і ломлять та кидають на землю тризуб. На естраді не залишається ніде ні один український знак, ні одна українська краска. Все це ще перед офіціяльним відкриттям академії.

Перед саму естраду чвіркоми заходить невеликий відділ молодих хлопців і дівчат з жовто-блакитним прапором попереду, співаючи: „Не пора". Чути оплески, але й оклики: „преч з фашизмем, преч з О.У.Н." (?!) і в тім моменті починається на площі правильна битва. На відділ молодих хлопців і дівчат кидається під проводом жидівських молодців група ріжнонаціональних гостей. Літають у воздусі крісла, блискають ножі. Проф. Сабат кричить „поліція!", але поліція до цих „внутрішніх справ" не мішалась. Прибулі хлопці і дівчата збираються всі довкола жовто-блакитного прапора і під напором впятеро численнішої юрби відступають з площі.

Починається „академія". Відкриває її д-р Рудольф Скибінський та витає президію. З черги виголошує гарний і пристойний, поважний реферат д-р Вол. Старосольський, проводячи паралелю між творчістю Шевченка і Франка. Йдуть устні і письменні привіти від соціялістичних організацій та деяких українських установ. Представник ППС говорить про великий зріст сили своєї партії в останньому часі, — що влада в Польщі належиться селянам і робітникам і що, опираючись на ідеольогії Франка, українські і польські робітники обєднаються в „людовім фронті", який єдино може вивести Польщу на праву путь. Після того промовляє представник польського робітничого університету, вказуючи на те, що польський соціялізм приносить українському народові рівність і братерство (оклик з авдиторії: „а де воля?").

Один старший робітник українець, як давний знайомий Івана Франка, говорив свої спомини про Франка. В імені львівської робітничої кооперації складав привіт д-р Сабат, доказуючи, що тільки на совєтській Україні здійснились поетові гасла, що боротьба проти большевицького режиму на Україні є ділом „ундо-фашистівських ворогів працюючого люду", щоб його таким чином обманути і тим лекше над ним „панувати".

Представник перемиської робітничої громади вказував на те, що „ундо - фашистівсько-клерикальна кліка" переслідує далі Франка і по його смерти, бо ще нині з читалень „Просвіти" викидається Франкові твори та головно Товариство „Просвіта" не допускає до їх популяризації (?!).

Один промовець підкреслював значіння майбутньої оселі ім. Івана Франка, що має бути заснована дрогобицькою робітничою громадою в Нагуевичах: її значіння буде в тому, що в ній виховуватись будуть і виростатимуть діти нашого народу під знаком червоного прапору.

Промовляли теж представники української соц.-радикальної партії і радикальних „Каменярів", але їх промови, хоч ішли перед польськими, потонули у покликах польських промовців, що закликали до організації „людового фронту", як одинокого чинника, який забезпечить польській державі силу і могучість.

Відчитані були м. ін. привіти від Головного Товариства „Просвіта" (що ніби викидає твори Франка з читалень!), від Головної Управи Рідної Школи та Союзу Українок у Львові. З національних повітових установ Дрогобича вислали привіти Повітовий Союз Кружків Р.Ш. і Союз Українок. Всі промови та привіти були перепліталі співами хору з Далеви і Добрівлян та хору робітничої громади в Дрогобичі: співали здебільша робітничі пісні й соціялістичні гимни, а кожда з продукцій була оплескувана авдиторією, що розмістилась посередині площі. Це були справдішні учасники свята ріжної національности, а було їх около 500. Після оплесків всі вони підносили враз догори пястуки. Позатим була на площі около тисяча видців. Не було на тім святі ні одної української установи дрогобицького повіту з вимком одної читальні з повіту, яка несла червоний транспарент. Здержались від свята майже всі місцеві селяни з Нагуевич, а місцева молодь відмовилась від участи у тзв. партійній міліції, що мала удержувати порядок.

Свято покінчилось відспіванням соціялістичних інтернаціональних гимнів. Українських національних пісень, ані українського гимну не співано.

Після пятої години покінчилось те свято. По дорозі з Нагуевич до Дрогобича повстав тепер боєвий фронт між вертаючимися зі свята діячами та гуртками молодих людей, які не хотіли пропустити вертаючих домів. У висліді згаданої кривавої розправи, яка відбувалась перед початком свята і після нього, приміщено кільканацять тяжко ранених осіб у дрогобицькому шпиталі.

Так спрофановано память того Великого Громадянина й Українського Патріота, для якого любов до трудящого народу й усього світа праці була нероздільна від любови рідного краю...

Хто винуватий у цьому і чому ініціятори й організатори свята не засекурувались перед елементами, що внесли у свято такі скреготливі тони?!

ГЕМТРЕМК, МІШ. Тов. ім. Марк. Шашкевича, від. 94, повідомляє своїх членів і члениць, що піврічні збори відбудуться в суботу, 11. липня, в годині 7-мій ввечір, в Українській Хаті, 2240 Трейлінг вул. Просимо всіх членів прийти на час, бо буде фін. справоздання за останні три місяці й інші важні справи до полагодження. — Д. Васько, рек. секр.

КЛІВЛЕНД, О. Тов. ім. Івана Франка, від. 334, повідомляє місцевих і позамісцевих членів, що піврічні збори відбудуться в неділю, 12. липня, в годині 12:30 вполудне, в У. Н. Домі на другім поверсі. Приявність всіх членів конечно пожадана. Контр. комісія здасть справоздання за 6 місяців. Довгуючі члени хай вирівнають свій довг, бо в противнім разі будуть суспендовані. — М. Задорецький, предс.; С. Морозович, секр.-кас.; М. Шмігельський, рек. секр.

КЛІВЛЕНД, О. Відділ 341 повідомляє своїх членів, що піврічні збори відбудуться в неділю, 12. липня, в годині 1:30 пополудні, в У. Н. Домі. Кождий член має прийти на піврічне справоздання. Неприявний член на зборах без важної причини підлягає карі згідно зі статутом. — Стефан Гр. Палівода, секр.

ШИКАГО, ІЛЛ. Бр. св. Стефана, від. 221, повідомляє своїх членів, що піврічні збори відбудуться в неділю, 12. липня, в годині 12-тій вполудне, в церковній салі при Оклей і Райс вул. Програма зборів: звіт контр. комісії, звіт уряду й інші важні справи до полагодження, тому просимо всіх членів обовязково прийти на піврічні збори. — Мартин Барабаш, пр.; Дмитро Кузьма, кас.; Тарас Шпікула, секр.

КЛІВЛЕНД, О. Подаємо до відома членам Тов. Сокіл, від. 336, що піврічні збори відбудуться в неділю, 12. липня, в годині 1-шій пополудні, в гали У. Н. Дому. Просимо всіх членів прийти на ці збори. — Григорій Степанек, секр.

ФІНІКСВІЛ, ПА. Бр. св. Ап. Петра й Павла, від. 321, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що піврічні збори відбудуться в неділю, 12. липня, в годині 1-шій пополудні, в гали парохіяльній. Просимо всіх членів прийти на означений час. Просимо привести зі собою нових членів, а передівсім своїх дітей. Зачинаймо від себе. — Іван Садовський, предс.; Йосиф Янушевич, кас.; Федор Цюх, секр.

СКРЕНТОН, ПА. Відділ 280 повідомляє всіх своїх членів, що піврічні збори відбудуться в неділю, 12. липня, в годині 2-гій пополудні, в Укр. Гор. Клюбі при 7-мій вул. Приявність всіх членів є обовязкова. Контроля здасть звіт за шість місяців. — Р. Рубльовський, секр.

МІКІС РАКС, ПА. Бр. св. Володимира, від. 91, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що піврічні збори відбудуться в неділю, 12. липня, в годині 1-шій пополудні, в гали У. Н. Дому. Просимо членів прийти на час, бо маємо важні справи до полагодження. Контр. комісія здасть справоздання за шість місяців і буде вибір предсідника та інші справи, котрі треба полагодити. — Микола Рудавський, заст. предс.; Павло Паньчак, кас.; Василь Рудавський, секр.

МІКІСПОРТ, ПА. Тов. Запорозька Січ, від. 132, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 12. липня, в годині 12-тій вполудне, в гали церковній. На тих зборах буде піврічне справоздання контрольорів. росимо всіх членів бути приявними на зборах. Довгуючі члени щоб вирівнали свою залеглість, бо в противнім разі будуть суспендовані. — Гр. Коніцький, предс.; Дм, Сова, секр. фін.; Вас. Кочкодан, кас.; Мих. Усик, секр. рек.

СИРАКЮЗ, Н. Й. Тов. Укр. Січ, від. 282, повідомляє своїх членів, що піврічні збори відбудуться в неділю, 12. липня, в годині 2-гій пополудні, в У. Н. Домі. Обовязково кождий член має прийти на означений час, бо маємо багато організаційних справ до порішення. Уряд дасть звіт з діяльности піврічної праці, а контр. комісія стан фінансовий. Хто з урядників не прийде на час на збори заплатить 1 дол. кари, а член 50 ц. — І. Пігуляк, голова; Г. Туркевич, рекр. рек.; І. Лесюк, секр. фін.; П. Танасишин, кас.

ГОДСОН, Н. Й. Бр. св. Йосафата, від. 273, повідомляє всіх своїх членів і члениць, що піврічні збори відбудуться в неділю, 12. липня, зараз по Сл. Божій, в гали парохіяльній. Напоминаємо кождого члена і членицю, щоб прийшли на ті збори на означений час, бо маємо важні справи до вирішення. Пригадуємо тим членам, що довгують до відділової каси, щоб свій довг вирівнали. — Мих. Лібрук, предс.; Ілько Лисогір, кас.; Павло Маряк, секр.

ЛІТЛ ФАЛС, Н. Й. Тов. Запорозька Січ, від. 330, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що піврічні збори відбудуться в неділю, 12. липня, точно в годині 2-гій пополудні, в гали У. Н. Дому. Обовязком кождого члена є прийти на ці збори і заплатити свою належитість. Просимо довгуючих членів, щоб вирівнали свої залеглі вкладки, бо в противнім разі будуть суспендовані. Буде справоздання уряду і контр. комісії за 6 місяців. Будемо принимати нових членів без оплати вступного. — М. Русин, предс.; А. Алексійчик, кас.; Н. Паламар, секр.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Сестр. Рожд. Пр. Богородиці, івд. 36, повідомляє своїх члениць, що піврічні збори відбудуться в суботу, 11. липня, в годині 7-мій ввечір, в гали церковній. Просимо члениць прийти на означений час, бо маємо важні справи до вирішення. Контроля буде здавати рахунки за пів року. Контра члениць не прийде заплатить кару згідно з статутом. Члениці, котрі довгують, щоб прийшли на збори і вирівнали свої вкладки, бо в противнім разі будуть суспендовані. Прошу вас сестри, приведіть кожда одну нову членицю, а отримаєте нагороду 3 дол. за ваш труд. — Олена Скробач, предс.; Анастасія Грицак, кас.; Марія Ходак, секр.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ДІТРОЙТ, МІШ. Тов. Запорозька Січ, від. від. 75, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 12-го липня, в годині 1-шій пополудні, в галі Сітизенського Клюбу, 3464 Сікат вул. На ті збори кождий член обовязково повинен прийти. Маємо дуже важну справу до вирішення. Члени, котрі не прийдуть на ці збори, будуть підлягати карі 1 дол., а урядник 2 дол. Напоминаємо довгуючих членів, щоб старались вирівнати свої довги, бо в противнім разі будуть суспендовані. Просимо тих родичів, котрі мають діти, а не є ще членами У. Н. Союза, щоб старались вписати цього місяця. — С. Михайлюк, предс.; Ів. Слупецький, кас.; В. Тарас, секр.

ДІТРОЙТ, МІШ. Тов. ім. Івана Франка, від. 146, повідомляє своїх членів, що збори відбудуться в суботу, 11. липня, в годині 8-мій ввечір, в Укр. Школі, 12172 Джозеф Кемп. Просимо всіх членів прийти на збори, де буде справоздання контр. комісії, пікнік і т. д. Рівнож приведіть своїх знайомих і запишіть їх в члени У. Н. Союза, як також ваших дітей. — П. Андрушків, секр.

ДІТРОЙТ, МІШ. Тов. У. Н. Союза, від. 292, подає до відома всім своїм членам, що піврічні збори відбудуться в суботу, 11. липня, в годині 6:30 ввечір, в гали парохіяльній при Кліперт вул. На ці збори повинен обовязково кождий член прийти, бо маємо дуже важні справи до полагодження. Пригадуємо тим членам, що затягають з вкладками, щоб старалися вирівнати свої залеглости, бо в противнім разі будуть суспендовані. Старайтеся приєднувати нових членів та їх дітей до Союза. — Іван Форись, предс.; Ілія Андрусевич, кас.; Петро Кізел, секр.

КЛІВЛЕНД, О. Бр. св. Петра й Павла, від. 102, повідомляє всіх своїх членів, що піврічні збори відбудуться в неділю, 12. липня, зараз по Сл. Божій, в гали церковній на Калидж і Вест 7-мій вул. Кождий член обовязково має прийти, бо буде справоздання секретаря з цілого пів року і контр. комісії, та інші важні справи до вирішення. Контрольори мають прийти до секретаря в суботу, 11. липня і відбути контролю. Кождий довгуючий член повинен вирівнати свої вкладки. — Юрій Гірняк, предс.; Дмитро Дорош, кас.; Микола Бусько, секр.

При іспиті.

—Якби так ваш небіщик батько тепер жив і чув, що ви відповідаєте, то в гробі перевернувсяб!

Цируликова заплата.

—Що ти дав цируликові за те, що вирвав тобі зуб?

—Два злоті і раз у лице.

В СПРАВІ ЗЇЗДУ УКРАЇНСЬКИХ ПРОФЕСІОНАЛІСТІВ.

Подається до відома членів Товариства Професіоналістів, що Четвертий Зїзд Товариства відбудеться згідно з ухвалою Третього Зїзду, в **Філядельфії, Па.,** в днях 5, 6 і 7 вересня 1936 р., себто в тім часі, в якім відбудеться теж Конгрес Ліги Української Молоди Північної Америки.

Тому, що Зїзд відбудеться підчас „Лейбор Дей", себто в часі, коли многі професіоналісти виїжджають на вакації, просимо мати це на увазі й влаштувати свої вакації цього року в такий спосіб, щоб бути на Зїзді Професіоналістів.

Ширші інформації про Зїзд будуть подані в часописах. А тепер можна їх засягати в голови Товариства адв. О. Е. Малицького: 512 Society for Savings Bldg., Cleveland, O., або в секретаря адв. Романа Смука: 2006 West Chicago Ave., Chicago, Ill.

Уряд Товариства Українських Професіоналістів.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ.

На Просвіту.

Українська католицька церква переслала через Обєднання $18 на Просвіту. Це є збірка з панахиди за бл. п. Івана Франка та жертви поодиноких громадян, що не були приявні на панахиді 14 червня бц р.

о. І. Шуховський.

БЛИЗНЯТА ТАРЗАНА.

(50)

„Виходи!" Заверещав Інтамо. Хлопці почали слухняно виповзувати з колиби, з переконанням, що отсе надходить їх остання година. На дворі їх зустрів чарівник Інтамо і Паабо, молодий людоїд, в якого ухах Док мав заховати в чарівний спосіб ножі. Паабо ввесь тремтів, бо він сам найбільше вірив, що ножі таки заховані в його голові.

Людоїди, через Буляю, що служив перекладчиком, сказали, хлопцям таке: „Інтамо, великий чародій, каже, що ваші чари не є зложені в Пааби голові". „Вони є зложені в Пааби голові" — відповів твердо Док. Його певність пробивалася не лиш в його словах, але теж в цілій його поставі. „Ми зараз переконаємося" — завважив Інтамо.

„Ніби, як ти можеш переконатися, що є в його голові?", втрутив Дік. „Мій Боже, виж не ду..." почав був знову Дік, який відгадав вже був гадку людоїдів, але йому перебив ватажок: „А як ти знаєш, що міститься у горісі? Ти просто роздушуєш його. Чи не так?". „Алеж це значить смерть" — почав знову Дік. Дикун сміявся.

„Уважай — заговорив знову дикун — коли ми не знайдемо в його голові вашої чародійної медицини, то смерть буде вам". Дік і Док поглядали на себе в німому ляку і нічого не відповідали. Воно виглядало, що спасаючи власне життя, вони потягнули на смерть отсього невинного дикуна, не поліпшаючи через те свого положення ні трошки.